

STANJE VPELJAV INTEGRIRANIH SISTEMOV VODENJA V SLOVENSКИH ENERGETSKIH DRUŽBAH

mag. Boris Sovič

Elektro Maribor d.d.

Vetrinjska ulica 2, 2000 Maribor

boris.sovic@elektro-maribor.si

mag. Mojca Kremsar Janžekovič

Elektro Gorenjska d.d.

Ulica Mirka Vadnova 3a, 4000 Kranj

mojca.kremsar@elektro-gorenjska.si

dr. Zvonko Toroš

Elektro Primorska d.d.

Erjavčeva ulica 22, 5000, Nova Gorica

zvonko.toros@elektro-primorska.si

Irena Malenkovič

Elektro Celje d.d.

Vrunčeva 2a, 3000 Celje

irena.malenkovic@elektro-celje.si

Povzetek

Prispevek podaja stanje vpeljav: a) sistemov vodenja vključno z integriranimi sistemi vodenja, b) certifikatov družini prijaznih podjetij, c) stanje modelov poslovne odličnosti, sistemov v slovenski energetiki. Podatki, ki so bili pridobljeni iz izvedene ankete med energetske družbe, služijo za pregled stanja za vzpodbudo družbam energetike za povečevanje kakovosti v najširšem smislu. S periodičnim letnim anketiranjem je predvideno stalno spremljanje stanja vpeljav sistemov. Pri izvedbi ankete so bila uporabljena standardna orodja za obdelavo podatkov.

Najbolj uporabljen je okoljski standard ISO 14001 s 88 %, sledi osnovni standard ISO 9001 s 81 % in standard varnosti in zdravja pri delu BS OHSAS 18001 z 75 %. Ostali standardi (ISO 31000, ISO 27001, ISO 50001) so vpeljani v manjšem obsegu. Certificiranje Družini prijazno podjetje je vpeljano v 50 %.

Model poslovne odličnosti je vzpostavilo 25 %, delno vpeljano pa ima 25 % anketiranih.

Cilj je vzpostaviti bazo anketirancev v vseh družbah energetike, dvig odstotka sodelujočih iz trenutno 25 % na 100 %, kar bi posledično pomenilo tudi predstavitev dejanskega stanja vpeljanosti sistemov vodenja in poslovne odličnosti.

Ključne besede: kakovost, poslovna odličnost, integrirani sistemi vodenja, energetske družbe

Na katera vprašanja bodo udeleženci dobili odgovor:

- Pregled stanja vpeljav sistemov vodenja v energetiki
- Pregled stanja vpeljav integriranih sistemov vodenja v energetiki
- Pregled stanja vpeljav certifikata družini prijazno podjetje v energetiki
- Pregled stanja vpeljav modelov poslovne odličnosti v energetiki

1 UVOD

Konec leta 2015 je bila znotraj Slovenskega združenja za kakovost ustanovljena Sekcija za energetiko, katere osnovni cilj je spodbujati kakovost in odličnost poslovanja na področju slovenske energetike. Znano je, da z uspešnim izvajanjem in izpolnjevanjem zahtev sistemov vodenja, družbe lažje dosegajo zastavljene cilje in se nenehno izboljšujejo.

Sekcija za energetiko je junija 2016 v slovenskih energetskih družbah izvedla anketo, da bi ugotovili stanje uvedb sistemov vodenja ter modela odličnosti, katerega uvedbo, za družbe s kapitalsko naložbo države, priporoča tudi Slovenski državni holding.

2 IZVEDBA ANKETE

Anketa je zajela področja energetike v sklopih: elektrika, toplota, gorivo. Energetske družbe so bile pozvane, da izpolnijo vprašalnik in tako omogočijo pregled nad stanjem vpeljave sistemov vodenja na presečni datum. Anketa se bo izvajala periodično vsako leto v drugem kvartalu, kar bo omogočalo ugotavljanje napredka uvajanja sistemov vodenja in pregled na presečni datum.

2.1 Struktura vprašanj

Vprašanja so se nanašala na stanje vpeljave sistemov vodenja:

- kakovosti ISO 9001:2008 in ISO 9001:2015;
- ravnanja z okoljem ISO 14001;
- varnosti in zdravja pri delu BS OHSAS 18001 in ISO 45001;
- upravljanja s tveganji ISO 31000;
- informacijske varnosti ISO 27001 in
- upravljanja z energijo ISO 50001.

Anketa je vsebovala tudi vprašanja o stanju vpeljave modelov odličnosti EFQM in CAF in certifikata družini prijaznega podjetja.

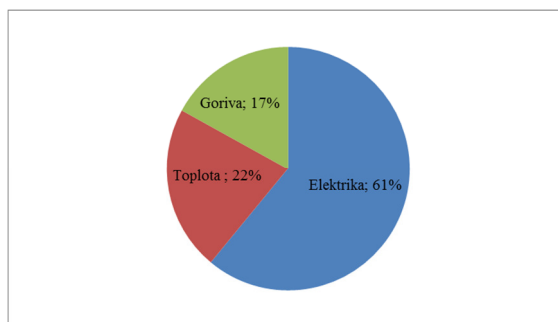
Družbe so odgovarjale na vprašanje o statusu vpeljave, pri čemer so bile opcije:

- začetek vpeljave;
- delna vpeljava in
- vpeljava v celoti.

2.2 Odziv in struktura respondentov

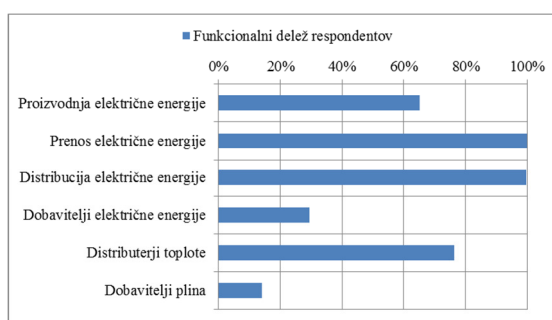
Vabilo k sodelovanju v anketi je bilo po elektronski pošti poslano 64 družbam s področja energetike. Odgovore na vprašalnik ankete je v celoti oddalo 16 družb (respondenti), ki v Sloveniji delujejo na področju energetike.

Od 16 respondentov jih 61 % deluje pretežno na področju električne energije, 22 % na področju toplote in 17 % na področju goriv. Med respondenti s področja električne energije jih 44 % deluje na področju proizvodnje električne energije, 6 % na področju prenosa, 28 % na področju distribucije in 22 % na področju trgovanja z električno energijo. Od respondentov s področja toplote je 38 % proizvajalcev in prav toliko prodajalcev ter 24 % distributerjev. Od respondentov s področja goriv jih 63 % pretežno deluje na področju plinastih, 25 % pa na področju tekočih in 12 % pa na področju trdih goriv.

Slika 1: Struktura respondentov glede na pretežno dejavnost.

Posamezni respondenti dejansko delujejo na več področjih. V zadnjem obdobju na primer trgovci z električno energijo vstopajo tudi na trg goriv in obratno. Ob upoštevanju tega imajo respondenti velik funkcionalni delež na svojem področju delovanja, saj pokrivajo 65 % proizvedene električne energije, 100 % prenosa in 100 % distribucije električne energije ter imajo 30 % tržni delež dobaviteljev električne energije, 76 % delež v distribuciji toplote in 14 % delež v distribuciji plina.

Slika 2: Funkcionalni delež respondentov na svojem področju delovanja.

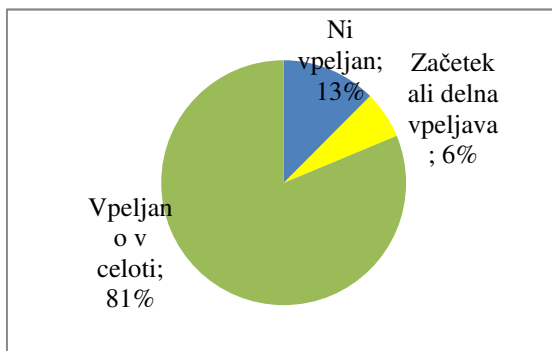
3 SISTEMI VODENJA

Družbe energetike zaradi narave dejavnosti uporabljajo različne sisteme vodenja že od ustanovitve dalje. Zaradi poenotenja in medsebojne primerljivosti družb se sistemi tudi certificirajo z namenom, da se objektivno stalno preverja izpolnjevanje zahtev standardov vodenja.

3.1 Sistem vodenja kakovosti ISO 9001

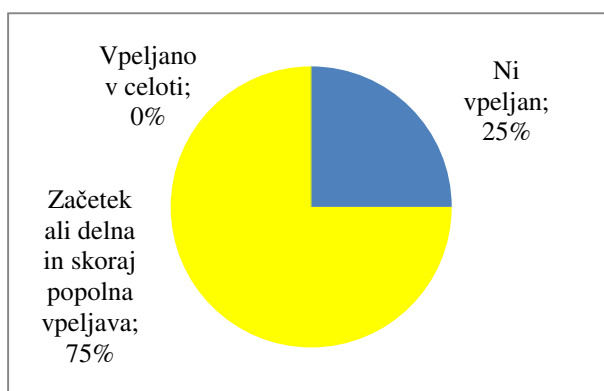
Standardi skupine ISO 9001 določajo zahteve, ki jih mora izpolnjevati dobavitelj do odjemalca.

Sistem ISO 9001:2008 je za sistemom ISO 14001:2004 drugi najbolj razširjen sistem med respondenti. Od 16 respondentov sta dva brez tega certifikata, eden ima sistem delno vpeljan, trinajst jih ima sistem vpeljan v celoti.

Slika 3: Struktura vpeljave ISO 9001:2008.

Do septembra 2018 bosta veljavni obe izdaji standarda ISO 9001, tako tista iz leta 2008 kot verzija iz leta 2015, nato pa bo veljala le še verzija ISO 9001:2015. Tega se očitno zavedajo tudi respondenti. Za sistem ISO 9001:2015 so štirje respondenti odgovorili, da ga nimajo, dva sta na začetku vpeljave, pet jih navaja, da imajo sistem delno vpeljan in pet skoraj popolno vpeljan.

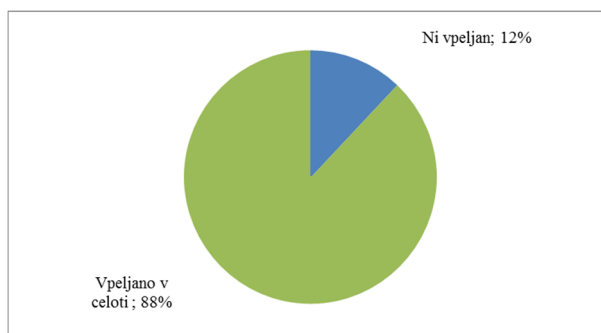

Slika 4: Struktura vpeljave ISO 9001:2015.

3.2 Sistem ravnanja z okoljem ISO 14001

Standardi skupine ISO 14001 določajo zahteve za sistem ravnanja z okoljem.

Sistem ISO 14001:2004 je najbolj razširjen sistem med respondenti. V celoti ga ima vpeljanega štirinajst respondentov, dva ga nimata.

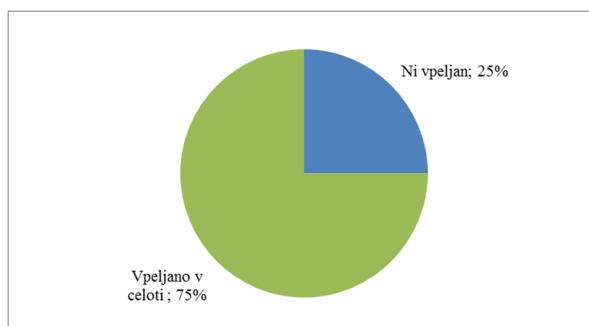

Slika 5: Struktura vpeljave ISO 14001:2004.

3.3 Sistem vodenja varnosti in zdravja pri delu

Standardi skupine BS OHSAS 18001 določajo zahteve za sistem varnosti in zdravja pri delu.

Sistem BS OHSAS 18001 ima v celoti vpeljan dvanajst respondentov, štirje ga nimajo.

Slika 6: Struktura vpeljave BS OHSAS 18001:2007.

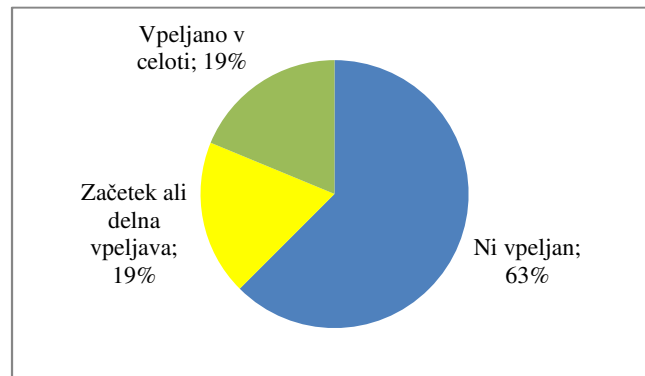
Predvideni novi standard ISO 45001:2016 bo nadomestil in posodobil sedanji BS OHSAS 18001:2007.

Osem respondentov se že pripravlja na novo izdajo standarda za sistem varnosti in zdravja pri delu.

3.4 Sistem upravljanja s tveganji ISO 31000

Standard določa principe za obvladovanje tveganj.

Sistem ISO 31000:2011 imajo delno vpeljan trije respondenti, trije v celoti, deset pa tega sistema nima vpeljanega. Za sistemom ISO 50001:2011 je to najmanj razširjen standard med respondenti.

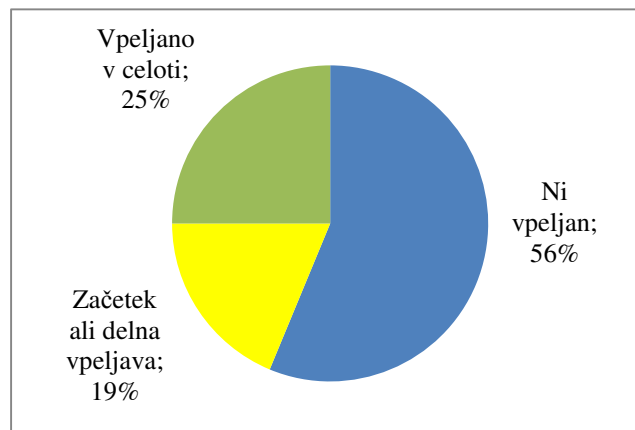

Slika 7: Struktura vpeljave ISO 31000:2011.

3.5 Sistem upravljanja informacijske varnosti ISO 27001

Standard določa zahteve za zagotavljanje informacijske varnosti.

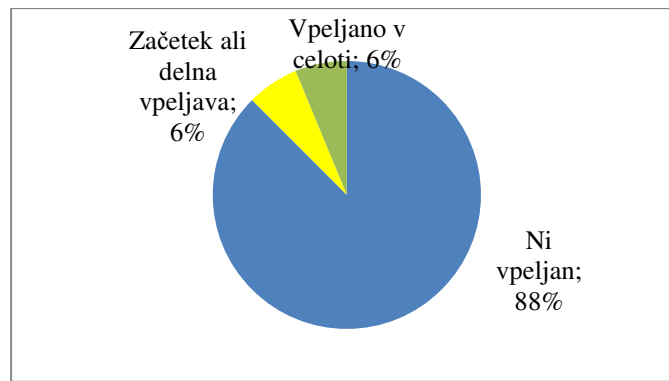
Sistem ISO 27001:2013 imajo delno vpeljan trije respondenti in štirje v celoti. Devet respondentov nima vpeljanega tega sistema.

Slika 8: Struktura vpeljave ISO 27001:2013.

3.6 Sistem upravljanja z energijo ISO 50001

Standard določa zahteve za upravljanje z energijo. Sistem ISO 50001:2011 je najmanj razširjen med respondenti. En respondent ima sistem ISO 50001:2011 v celoti vpeljan, en delno, vsi ostali pa ga nimajo, niti ga ne vpeljujejo.

Slika 9: Struktura vpeljave ISO 50001:2011.

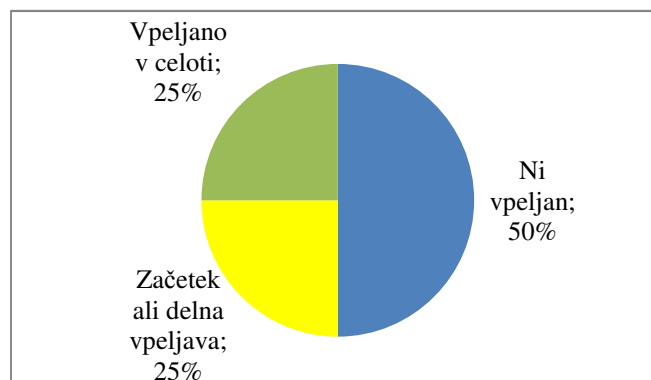
4 MODELI ODLIČNOSTI

Modeli odličnosti omogočajo zaposlenim razumeti vzročno-posledične povezave med tem, kaj njihove organizacije delajo in rezultati, ki jih dosegajo ter primerljivost s sorodnimi organizacijami.

4.1 Model odličnosti EFQM

Evropski model odličnosti EFQM European Foundation for Quality Management je najbolj razširjen model poslovne odličnosti.

Dva respondenta sta na začetku vpeljave modela poslovne odličnosti EFQM, štiri ga imajo delno vpeljanega, štirje respondenti imajo sistem vpeljan v celoti, osem respondentov oziroma polovica pa ga nima.

Slika 10: Struktura vpeljave EFQM.

4.2 Model odličnosti CAF

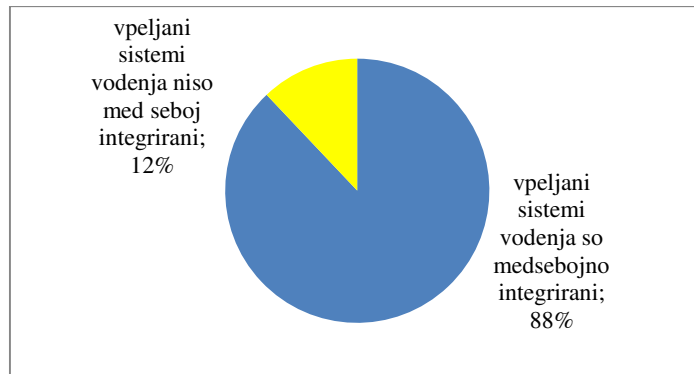
Model CAF Common Assessment Rramework temelji na evropskem modelu EFQM s poudarkom na specifikah javnega sektorja.

Modela CAF nima vpeljanega nobeden od respondentov.

5 INTEGRACIJA SISTEMOV VODENJA

Integrirani sistem vodenja zajema in združuje različna specifična področja v enoten sistem vodenja.

Na vprašanje o tem, ali so vpeljani sistemi vodenja v družbi med seboj integrirani, je štirinajst respondentov odgovorilo, da so, dva pa sta odgovorila, da niso.

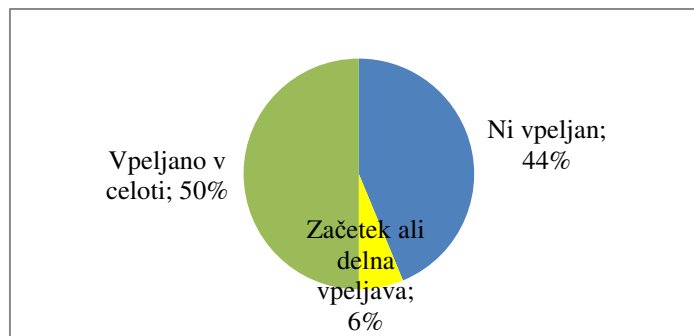

Slika 11: Struktura vpeljave integriranega sistema vodenja.

6 DRUŽINI PRIJAZNO PODJETJE

Certifikat družini prijazno podjetje temelji na družbeno odgovornem upravljanju sodelovanja zaposlenih s poudarkom na usklajevanju poklicnega in zasebnega družinskega življenja.

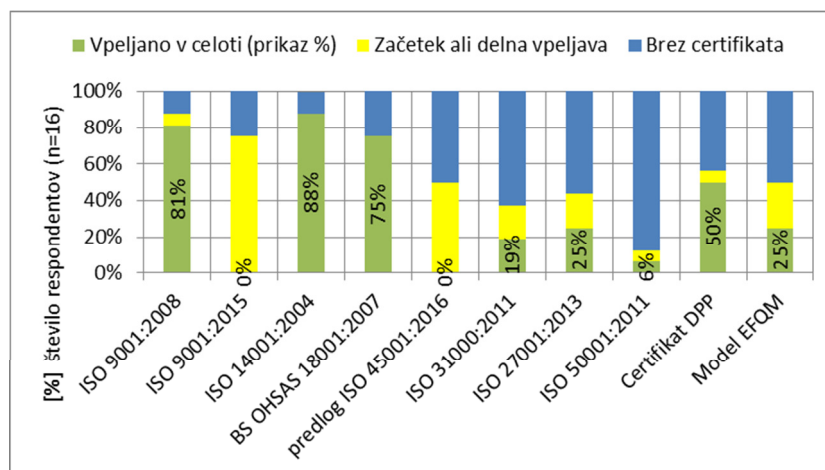
Na vprašanje o certifikatu družini prijazno podjetje je en respondent odgovoril, da ga ima delno vpeljanega, osem ga ima, sedem ga nima.

Slika 12: Struktura vpeljave certifikata družini prijazno podjetje.

7 POVZETEK

Sekcija za energetiko je junija 2016 v slovenskih energetskih družbah izvedla anketo, da bi ugotovili stanje uvedb sistemov vodenja ter modela odličnosti, katerega uvedbo, za družbe s kapitalsko naložbo države, priporoča tudi Slovenski državni holding.

Slika 13: Pregled vpeljave standardov vodenja in modelov odličnosti.

Anketa je pokazala, da je med respondenti najbolj uporabljen standard ravnanja z okoljem ISO 14001:2004, ki ga ima v celoti vpeljanega 88 % respondentov, sledita mu standard kakovosti ISO 9001:2008, ki ga ima v celoti vpeljanega 81 % respondentov ter standard varnosti in zdravja pri delu BS OHSAS 18001:2006, katerega ima vpeljanega 75 % respondentov. Kar 50 % respondentov je tudi odgovorilo, da so začeli ali delno že vpeljali predviden novi standard varnosti in zdravja pri delu ISO 45001:2016.

Med ostalimi standardi, katere ima vpeljane manj kot polovica respondentov, je s 25 % deležem med respondenti bolj izrazit le še standard informacijske varnosti ISO 270001:2013. Po drugi strani pa sta standarda upravljanja s tveganji ISO 31000:2011 in upravljanja z energijo ISO 50001:2011 zastopana v mnogo manjši meri. Prvega ima v celoti vpeljanega 19 % respondentov, drugega pa 6 % respondentov.

Kar 85 % respondentov je odgovorilo, da imajo medsebojno integrirane vpeljane sisteme vodenja.

Certifikat družini prijazno podjetje ima 50 % respondentov.

Nihče od respondentov nima vpeljanega modela odličnosti CAF. Model odličnosti EFQM je 25 % respondentov že vpeljalo v celoti, 25 % respondentov pa je s tem začelo ali pa ga delno vpeljalo.

Anketa, ki je, z izjemo dobaviteljev električne energije in plina, zajela družbe, ki imajo 65 % do 100 % funkcionalni delež na svojem delovnem področju, je razkrila precejšnjo pozornost, ki jo družbe posvečajo zlasti sistemom vodenja ravnanja z okoljem ISO 14001, kakovosti ISO 9001 in varnosti in zdravja pri delu BS OHSAS 18001. Družbe se sorazmerno intenzivno pripravljajo tudi na novo izdajo standarda kakovosti ISO 9001:2015.

Energetika je eden glavnih razvojnih vektorjev. Večina trajnostnih razvojnih strategij prehoda v nizkoogljično družbo predvideva velike spremembe prav na področju energetike. Ker so družbe, ki delujejo na področju energetike, glavni nosilci trajnostnih sprememb, je vpeljava integriranih sistemov vodenja še toliko bolj pomembna.

Literatura in viri

Koubek A. (ur) s soavtorji Priročnik ISO 9001:2015 Razumevanje in izvajanje novih zahtev *Priročnik izdalo Slovensko združenje za kakovost in odličnost*, Ljubljana, 2016

Standardi: SIST EN ISO 9001:2008, SIST EN ISO 9001:2015, SIST EN ISO 14001:2004, SIST EN ISO 14001:2015, BS OHSAS 18001:2007

Rezultati ankete SZKO, sekcija za energetiko, 2016